

POZEW O ODSZKODOWANIE, POZEW WZAJEMNY, PRZYPOZWANIE, CZY...?

Piotr T. Żebrowski

Autor jest wykładowcą w Szkole Tłumaczy i Języków Obcych UAM w Poznaniu, tłumacz języka angielskiego. Tłumacz tekstów naukowo-technicznych i prawniczych, także tłumacz przysięgły i konferencyjny-konsekutywny. Zainteresowania zawodowe: kultura i instytucje krajów angielskiego obszaru językowego.

Artykuł przedstawia konkretne rozwiązania translatoryczne przyjęte przy tłumaczeniu na język polski jednego typu dokumentu sądowego pochodzącego ze Stanów Zjednoczonych. Dla umożliwienia czytelnikowi oceny owych propozycji translatorycznych należy na wstępie przedstawić sytuację procesową, której odbiciem jest ten dokument. Proces toczy się o odszkodowanie za szkody poniesione przez pewną firmę z Detroit w USA (firma A) w wyniku awarii obrabiarki wyprodukowanej przez pewne przedsiębiorstwo przemysłowe z Poznania (firma B). Rzeczona obrabiarka trafiła do Detroit za pośrednictwem przedsiębiorstwa handlowego ze stanu Massachusetts (firma C). Firma A pozwała firmę C o odszkodowanie jako dostawcę obrabiarki. Firma C, w odpowiedzi na pozew, stwierdza fakt, że to nie ona jest producentem obrabiarki, lecz firma B, która to firma powinna ponieść całą odpowiedzialność za powstałe szkody. Na tym etapie postępowania pojawia się pismo, które stanowi przedmiot niniejszego artykułu.

1. Nazwa dokumentu

FIRM C's CROSS-COMPLAINT AGAINST FIRM B-POZNAŃ

"Cross-complaint" jest pismem procesowym będącym odpowiedzią na pozew. W amerykańskim systemie prawnym pismo takie może mieć dwie podstawowe funkcje. Pierwszą z nich jest podniesienie przez pozwanego zarzutu, lub zgłoszenie roszczenia przeciwko powodowi; drugą może być wskazanie osoby trzeciej, która, ze względu na rodzaj stosunku prawnego, powinna wziąć udział w procesie jako strona pozwana. Taką trzecią osobą może być także współpозwany.

W polskim systemie prawnym amerykańskiemu "cross-complaint" odpowiadają dwie odrębne instytucje procedury cywilnej. Jego pierwszej funkcji wymienionej powyżej odpowiada "pozew wzajemny", drugiej natomiast, "przypozwanie".

"Pozew wzajemny" jako ekwiwalent "cross-complaint" sugerują pewne źródła leksyko-graficzne.¹ W przypadku omawianego dokumentu jednak, nie jest to odpowiedni ekwiwalent ze względu na to, że w dokumencie tym wyraźnie jest mowa o osobie trzeciej, konkretnie o firmie B-Poznań. Tymczasem komentarz do kpc mówi, że powództwo wzajemne może wytoczyć pozwany tylko przeciwko powodowi. Ponadto, jeśli z istoty sprawy wynika, że powinna być zapoznana osoba trzecia to powództwo wzajemne jest niedopuszczalne.²

W tej sytuacji pozostaje "przypozwanie" jako ekwiwalent "cross-complaint" w omawianym dokumencie. Zgodnie z treścią art. 84 kpc strona, której na wypadek niekorzystnego dla niej rozstrzygnięcia przysługiwałoby roszczenie względem trzeciej osoby, może wezwać taką osobę do wzięcia udziału w procesie. Taka właśnie czynność nazywa się przypozwaniem. Jak już wiemy taka sytuacja ma akurat miejsce w sprawie, której odbiciem jest omawiany dokument.

Jakkolwiek trzeba przyznać, że przeciwko "przypozwaniu" jako ekwiwalentowi "cross-complaint" przemawia fakt, że to pierwsze w polskim systemie prawnym nie ma charakteru obligatoryjnego i samo przez się nie czyni z osoby trzeciej uczestnika postępowania. Osoba przypozwana może, lecz nie musi przystąpić do postępowania jako interwenient uboczny.

Rzecz ma się inaczej w amerykańskim systemie prawnym. Polskie prawo cywilne nie pozwala także na zgłaszanie jakiegokolwiek roszczenia przeciwko osobie współpozwanej przed rozstrzygnięciem sporu ze sprawy głównej. Roszczenie takie podniesione przed czasem nie byłoby rozpatrywane przez sąd.

Pomimo tej nieprzystawalności zakresów znaczeniowych najlepszym odpowiednikiem "cross-complaint" wydaje się być "przypozwanie", które swoim pierwotnym, obecnie zatraconym, znaczeniem oddaje istotę rzeczy o jakiej mowa w amerykańskim dokumencie nie wprowadzając w błąd polskiego prawnika.³ Rzecz ma się zupełnie inaczej z "pozwem wzajemnym". Po przyjęciu tego terminu tłumacz zostałby zmuszony do stworzenia takiego wyrażenia jak np. "pozew wzajemny przeciwko osobie trzeciej", które dla polskiego prawnika byłoby wewnętrznym sprzeczne. (KTS § 26 p.7.4)

2. Opis formalnej struktury

Takie elementy jak nazwa sądu, numer sprawy, określenie stron i ich pełnomocników są podawane podobnie jak w polskich dokumentach tego typu na początku dokumentu. Jedyna różnica jest podawanie nazwiska sędziego prowadzącego sprawę w amerykańskich pismach procesowych.

Natomiast zasadnicze części pozwu pojawiają się w odwrotnej kolejności w pozwach polskich i amerykańskich. Rubrum pozwu w języku polskim jest na początku, a po nim występuje uzasadnienie. W języku angielskim natomiast, najpierw jest uzasadnienie (facts of the case), a następnie rubrum (prayer).

3. Nazwy instytucji

"United States District Court" – sąd federalny pierwszej instancji. Pozwy oparte na prawie federalnym muszą być wniesione do tego sądu. Słowa "United States" są ważne, gdyż nie oznaczają one jedynie, że jest to sąd amerykański, lecz że jest to sąd federalny. Odróżniają one ten sąd od "district courts", które są sądami stanowymi pierwszej instancji. Tak więc w języku polskim nazwa sądu w omawianym dokumencie może brzmieć: "Okręgowy Sąd Federalny na Wschodni Okręg Stanu Michigan. Część Południowa". Taka też nazwa jest w zasadzie używana w środkach masowego przekazu. (KTS § 34 p.2)

4. Najważniejsze terminy

cross-complaint – przypozwanie (zgodnie z p.1)

cross-plaintiff – przypozywający

Na podstawie znaczenia podanego w komentarzu do art. 84 kpc można stwierdzić, że "przypozwanie" jest najbliższym ekwiwalentem "cross-complaint". Przez analogię, tworząc swojego rodzaju neologizm, osobę wnoszącą przypozwanie można nazwać "przypozywającym"

cross-defendant – przypozwany

Osoba, która zdecydowała się przystąpić do sprawy w wyniku przypozwania nazywa się "interwenientem ubocznym". Jednakże, jak już wspomniano wyżej, takie przystąpienie do sprawy nie jest obligatoryjne w polskim prawie. W prawie amerykańskim "cross-complaint" jest odpowiedzią na pozew i równocześnie rodzajem pozwu pociągającym za sobą normalne skutki proceduralne. Dlatego słuszniej jest nazwać osobę, przeciwko której wniesiono "cross-complaint" "przypozwanym". Z powodów, o których mowa w p.1 odpowiednik "pozwany wzajemny" nie jest odpowiedni dla "cross-defendant" w tym dokumencie.

breach of warranty – niewywiązanie się z rękojmi

Właściwym odpowiednikiem jest tutaj "rękojmia", a nie "gwarancja", gdyż w dokumencie jest mowa o odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu ryzyka.

trier of fact – sąd

W prawie amerykańskim termin ten oznacza tego, kto ustala stan faktyczny w sprawie. Może to być ława przysięgłych lub sędzia w postępowaniach, w których nie ma ławy przysięgłych. Ze względu na to, że polski system prawny nie zna instytucji ławy przysięgłych odpowiednikiem tego terminu jest po prostu "sąd".

vicarious liability – odpowiedzialność za osoby trzecie

Dosłownie "odpowiedzialność zastępcza". Polskie prawo cywilne zna dwie instytucje, które mogłyby być odpowiednikiem terminu angielskiego. Jedną, której nazwę podano wyżej i drugą – "odpowiedzialność za cudze czyny". Pierwsza z nich oznacza odpowiedzialność za czyny lub zaniechanie pełnomocnika, przedstawiciela ustawowego lub pracownika/podwładnego. Druga natomiast odnosi się do odpowiedzialności za czyny nieletnich lub psychicznie chorych tego, który sprawuje nad nimi opiekę. W omawianym dokumencie chodzi oczywiście o ten pierwszy przypadek.

strict liability – odpowiedzialność bezwzględna

W języku angielskim termin ten oznacza odpowiedzialność niezależną od udowodnienia winy, czyli odpowiedzialność z tytułu ryzyka. Polski kodeks cywilny nazywa taki rodzaj odpowiedzialności odpowiedzialnością bezwzględną.⁴

indemnification/contribution – odszkodowanie/zapłata z tytułu regresu

W omawianym piśmie przypozywający zastrzega sobie prawo do roszczenia zwrotnego od przypozwanego na wypadek zasądzenia od niego odszkodowania na rzecz powoda. Dlatego można mówić o zapłacie z tego tytułu.

P.C. = professional corporation – spółka adwokacka (w tym kontekście oczywiście)

5. Zwroty frazeologiczne

NOW COMES – Oto staje (lub "w/w pozwany/przypozywający staje w osobie...")

by and through – reprezentowany przez

in support of one's claim – na poparcie zarzutów

to incorporate by reference – powoływać się na

deny a claim/an allegation – odrzucać roszczenie, odpierać zarzut

to assess liability against sb. – obciążyć odpowiedzialnością

to assess damages against sb. – zasądzić odszkodowanie od

to grant a claim – uwzględnić roszczenie, przychylić się do roszczenia

WHEREFORE – w tym stanie rzeczy

to award costs/attorney fees – zasądzić koszty sądowe/zastępstwa procesowego na rzecz

costs are incurred (wrongly incurred) – koszty (niesłusznie) poniesione

6. Źródła terminologii i frazeologii

W pracy nad przekładem omawianego dokumentu korzystano z trzech rodzajów źródeł. Pierwszym z nich są angielskojęzyczne słowniki prawnicze takie jak "Black's Law Dictionary", "Longman Dictionary of Business English" i "Dictionary of Law" 2nd ed. P.H.Collina. Drugim źródłem są komentarze do kodeksu cywilnego i do kodeksu postępowania cywilnego. Trzecim bardzo przydatnym źródłem polskiej frazeologii prawniczej są publikacje zawierające wzory pism. Jedną z nich są "Wzory pism procesowych w sprawach cywilnych" wydane przez Wydawnictwo Prawnicze.

Przypisy

1. Jaślan J., Jaślan H.: 1991 Słownik terminologii prawniczej i ekonomicznej angielsko-polski. Warszawa Wiedza Powszechna
2. 1975 KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. Komentarz. Wyd.2. Warszawa Wyd. Prawnicze, s. 378
3. *ibid.* s. 191
4. 1972 KODEKS CYWILNY. Komentarz. Warszawa Wyd. Prawnicze, s. 1299